

V. Évfolyam 1. szám - 2010. március

Bodrácska Gyula

bodracska.gyula@t-online.hu

Berek Tamás

berek.tamas@zmne.hu

MEGELŐZŐ INTÉZKEDÉSEK SZEREPE A KOMPLEX VAGYONVÉDELEM TERÜLETÉN, ÉPÍTŐIPARI BERUHÁZÁSOK BIZTOSÍTÁSA SORÁN

Absztrakt

Az építőiparban fellelhető illetve tapasztalható vagyonellenes cselekmények száma jelentős, tekintettel arra, hogy ez az üzletág több milliárdos piac. A szerzők a cikkben rámutatnak arra, hogy ilyen jelentős értékű beruházások biztosításánál kiépített komplex vagyonvédelmi rendszer igen fontos, meghatározó elemét képviselik a megelőző intézkedések.

The crime against assets in the building industry is significant in consideration of this multi billion forint market. The authors in the article point out the importance of the complex security system in the high value a construction which is based on the preventive arrangements.

Kulcsszavak: *építőipari beruházás, komplex vagyonvédelem, védelmi koncepció, kockázat elemzés ~ construction investment, complex property protection, defense concept, risk analysis*

BEVEZETÉS

Az elkövetők minden lehetséges eszközzel megpróbálják kivenni a részüket az építő ipari anyagok, segédanyagok értékesítéséből komoly károkat okozva a kivitelezőknek, megkárosítva a beruházókat.

Az építőipari nagyberuházások rendészeti problémáit fokozza az a körülmény is, hogy nem csak az építkezéseken dolgozók (alvállalkozók, segéd munkások, szakemberek, raktárosok stb.), hanem a kivitelezéseken szolgálatot ellátó biztonsági szolgálat tagjai is ki vannak téve a kisértésnek, a különösen nagy értékű eszközök alkalmazása következtében.

A probléma súlyos, a tapasztalatok szerint az egyes védelmi eljárások elkülönített alkalmazása ritkán vezet eredményre. Hatékony módszerek komplex alkalmazására van szükség, így is gyakran derül fény olyan bűncselekményekre, melyek komplett szállítmányokkal károsítják meg a piaci szereplőket. Hazánkban több száz építési objektum van. Ezeken az építési és felvonulási területeken hazai és külföldi nagyvállalatok alvállalkozók bevonásával tevékenykednek.

Egy építőipari beruházás biztosításának megtervezéséhez szükséges a megfelelő biztonságvédelmi program a kidolgozása.

Már az objektumvédelmi rendszer tervezési időszakában szükséges állapotfelmérés és kockázatelemzés elvégzése, ezek alapján lehetséges csupán az értékelés és a javaslat kidolgozása

A kockázatelemzés során az adott létesítménnyel, üzemeltetésével és a benne folyó tevékenységekkel kapcsolatban esetleg előforduló lehetséges kockázatok azonosítását és értékelését szükséges elvégezni. Az elemzés során a kockázatok bekövetkezési valószínűségét, okozott hatását, illetve a kockázat bekövetkeztének elkerülését, illetve hatásának csökkentését lehetővé tevő intézkedéseket kell megvizsgálni, és azok várható hatásait figyelembe véve alternatív megoldásokat, javaslatokat célszerű kidolgozni. [1]

Az alkalmazható kockázatcsökkentő intézkedések figyelembevételével készíthető el a védelmi koncepció, amely a biztonsági rendszer alapjául szolgálhat. A védelmi koncepció a vagyonsvédelmi rendszer egyes összetevőinek funkcióit, kapcsolatát, működési módját írja le. Meghatározza a szükséges mechanikai, elektronikai, információ-technológiai védelmi alrendszerek, eszközök főbb paramétereit, egymásra-épülésüket, funkcionális jellemzőiket, kezelésük, karbantartásuk módját. [2]

Építőipari nagyberuházások biztosításának előkészítése és tervezése, valamint az ezzel összefüggő feladatok végrehajtása néhány tekintetben eltérő sajátossággal bír az objektumvédelem általános gyakorlatához képest.

A Vagyonsvédelmi Nagykönyv meghatározását alapul véve az objektum egy pontosan körülhatárolható terület, melyen felépítmények találhatóak különböző funkciókkal. A veszélyeztetettség mértékét a működés, az üzemeltetés biztonsági foka, a felhasznált különféle anyagok, technikai eszközök, információk kereslete, értéke, értékesíthetősége, a terület bűnügyi fertőzöttsége, működés rendje a napszak, az alkalmazott védelmi rendszer megbízhatósága, a beavatkozás, az elhárítás objektív- szubjektív gyorsasága, a nemkívánatos cselekmények jellege és azok területi kihatása határozza meg. [3]

Elfogadva a fenti meghatározást, látható, hogy egy adott objektum veszélyeztetettségének mértékét számos tényező határozza meg. Azok pontos felmérése és gondos elemzése elkerülhetetlen a komplex vagyonsvédelmi koncepció kialakítása szempontjából.

ÉPÍTŐIPARI BERUHÁZÁSOK SAJÁTOSÁGAI

Világosan látni kell az alapvető követelményeket, melyek több részből állnak. Az objektum őrzés-védelemének célja egyebek mellett a külső és belső ellenőrzés nélküli be – és kiszállítások megakadályozása. A rendészeti feladatok ellátásának lényege leegyszerűsítve a végletekig a beruházás során az objektum területére beléptetett anyagok és eszközök útját végigkísérni azok beépítésén felhasználásán keresztül a tulajdonképpen „célállomásig” a külső hatásoktól is megvédve úgy, hogy ezzel a kivitelezési folyamatok jelentős késedelmet ne szenvedjenek.

A vagyonsvédelmi feladatok fő célja a vállalat által felépített épület védelme, valamint az építő ipari vállalat gépeinek, eszközeinek, segédanyagainak biztosítása.

Az objektum védelmének megtervezése, bár gyakran egy pontosan körülhatárolható területről van szó, melyen felépítmények találhatóak különböző funkciókkal, igen összetett feladat. Az építőipari objektum védelmét többek között őrzésvédelmi szempontból, annak veszélyeztetettsége, védelmi helyzete, és védelmi rendszere határozza meg.

Egy építőipari beruházás veszélyeztetettségének a mértékét nagyban meghatározza annak működési, készütségi foka. Egészen más jellegű veszélyekre kell felkészülnie a biztonsági szolgálatnak a földmunkák, az alapozás időszakában, az épület szerkezeti kialakításának idején, mint az épületgépészeti berendezések beépítésének időszakában.

A munkafolyamatok veszélyeztetettsége az építési területeken

Földmunka

Az építési területek előkészítését minden esetben tereprendezéssel kezdik. A tereprendezés egyik fő tevékenysége az alap-előkészítés. A földmunkák elvégzésének szakasza rendészeti szempontok alapján érzékeny időszak tekintettel arra, hogy több tízmillió munkagéppel történik a terep rendezése. Ennek keretében az alvállalkozó a földgyalutól a nehéz markolóig sok nagy értékű gépet vonultat fel a kivitelezés érdekében. A munkafolyamatok veszélyeztetése még ebben a kezdeti stádiumban is igencsak nagyfokú tekintettel arra, hogy előszeretettel lopják a munkagépekből az üzemanyagot tankfeltöréssel módszerrel és nem ritka a komplett géplovas sem. Ha sikeresen befejeződik a tereprendezés következik a biztonsági szolgálat újabb komoly feladata a szerkezetépítés biztosítása.

Szerkezetépítés

A szerkezet építési munkafolyamatok során a felhasznált zsaluanyagok, zsalurendszerek védelme a fő feladat. Ezen rendszerek összességét építési segédanyagoknak, szerkezet építő anyagoknak nevezik. Az építőipari nagyberuházásokon alkalmazott zsalurendszerek nagyszámú részelemből állnak, így a biztonsági szolgálat számára gyakran többletteherként nehezedik azok megkülönböztetése és pontos nyilvántartása.¹

A felsorolt anyagok összessége is jelzi, hogy (ami nem is közelíti meg a teljes palettát, amit használnak profi szerkezet építők milliárdos kivitelezéseken) nem egyszerű hatékony vagyónvédelmet alkalmazni az építési területeken.

Gyakran előfordul, hogy az építési területre kiszállított zsalu rendszerek értéke nem ritkán meghaladja a kivitelezés ezen szakaszában a ház végső értékének felét is. Ami azt jelenti, hogy egy kiszállítással több százmillió forint értékű zsalu anyag érkezik az építési területre. A helyszíni felhasználáskor és az építési területen történő letárolásnál már a milliárdos értéket is túllépi a zsalu rendszerek ára. Ezért nevezik az építő ipar „arany készletének”.

A következő munkafolyamat a falak, födécek, pillérek, egyéb a házat tartó szerkezeti elemek kizsaluzása, vasalása, és kiöntése betonnal. Ezen munkafolyamatok biztosítása elengedhetetlen tekintettel arra, hogy megáll a kivitelezés a kötés időszakára. A zsalurendszerek másodlagos felhasználása az anyagának az értéke és óriási kereslete, ami indokolja a fokozott rendészeti és vagyónvédelmi jelenlétet. Gyakori elkövetők az építési területen dolgozó alvállalkozók.

Generál munkálatok

A kivitelezés ennek a fázisánál jelentkezik a gépészeti anyagok, villanszerelési anyagok, burkolatok, szaniterek, légtechnika, épület fűtési – hűtési anyagok, száraz építési anyagok,

¹ födém támaszok , ejtó fejek, támasztólábak, rácsos gerenda, sd födém panel, sd gerenda, zsalu héj, fal zsalu elemek, fal zsalu táblák stb.

festékek, szigetelő anyagok, nyílászáró anyagok, belső építészeti anyagok stb. beszállítása, raktározása, beépítése az építkezésen. Számos olyan megelőző intézkedést alkalmaznak, amelyek arra irányulnak, hogy ezen anyagok lehetőleg a beszállítás napján beépítésre kerüljenek, ennek ellenére - ma különösen „reneszánszát” élük a vagyoneellenes cselekmények, melyek potenciálisan veszélyeztetik a ház kivitelezését műszaki átadását és a végsős határidőket.

Az üzemeltetés biztonsági foka is meghatározó. A beruházás kezdetétől az átadásig, folyamatosan változik (a leggyakrabban bővül) az objektumvédelem területe, gondoljunk csak arra, hogy közvetlenül a műszaki átadás előtt már a nagy értékű beépített nyílászárók, épületgépészeti eszközök tűzvédelméről is gondoskodni kell. Az előbbieknél megfelelően a kivitelezés folyamán folyamatosan változik a felhasznált anyagok, technikai eszközök köre. Egy példával élve, amíg a beruházás kezdetén az építkezés területén nagyméretű eszközök védelmét kell ellátni (40 tonnás földmunkagép, a működtetéséhez szükséges üzemanyaggal), addig az utolsó hónapokban viszonylag nagy értékű kisméretű, így zsebben, illetve kezításkában könnyen elrejtethető alkatrészek, eszközök (pl. szobatermosztát) tömkelege jelenik meg. Meghatározó természetesen a beruházások során beépített anyagok, eszközök kereslete, értéke, és nem utolsósorban értékesíthetősége.

Az építőipari beruházás közvetlen környezetének bűnügyi fertőzöttsége is fontos körülmény, amely meghatározza a védelmi koncepció kialakítását. Így annak tanulmányozására és értékelésére fordított idő és anyagi áldozat bizony nem elveszett pénz, nem is beszélve arról, hogy a védelmi stratégia kidolgozásának egy lényeges sarokpontja azok körének meghatározása, akikkel szemben a védelmet fel kell építeni, illetve annak meghatározása, hogy milyen arányban kell számolni külső (idegen), illetve belső (a beruházáson dolgozó) elkövetővel.

Egy építőipari beruházás veszélyeztetettségének mértékét természetesen nagyban befolyásolja az alkalmazott védelmi rendszer megbízhatósága, melyet elsősorban a beavatkozás és elhárítás objektív- szubjektív gyorsasága, a nemkívánatos cselekmények jellege és azok területi kihatása határoz meg.

AZ ÉLŐERŐS VÉDELEM ÉS A MEGELŐZŐ INTÉZKEDÉSEK SZEREPE A KOMPLEX VAGYONVÉDELEMBEN

A komplex vagyonevédelem egymásra épülő összetevőkből áll, melynek célja a kockázatok előfordulási valószínűségének és az egyes, mégis bekövetkező kockázati események káros következményeinek minél nagyobb mértékű csökkentése. [4] Összetevőinek kapcsolatát legérzékletesebben piramisban történő ábrázolással szokták kifejezni

Az építőipari beruházást kivitelező nagyvállalatoknak egyre kevesebb pénzük van az élőerős feladat ellátására ezért fokozzák az elektronikus védelmi eszközök beszerzését, fejlesztését és a kiépítését. Egyre inkább előtérbe kerülnek ugyanakkor a belső ellenőrzés megszilárdítására tett intézkedések. Ezek, noha pénzbe kerülnek, és igen nagy erőfeszítést és szervezési munkát igényelnek, biztos eredménnyel kecsegtetnek.

A komplex vagyonevédelem eme elemének fenntartása és „üzemeltetése” aktív jelenlétet kíván, a biztonsági vezetőnek folyamatosan rajta kell tartania a kezét a rendszer ütőerén. Az közismert, hogy a vagyonevédelmi rendszer hatékonyságát a leggyengébb elemének hatékonysága jellemzi. A nevezett alrendszernek az élőerős összetevője a leggyengébb láncszem. Tapasztalatok alapján amennyiben az élőerő megbízhatatlanná válik, hosszú távon ez a komponens elszorvad. Tipikus példa erre a korrupció elterjedése a biztonsági örök között. Azon cégeknél, ahol a biztonsági vezető felismeri ezeket a folyamatokat gyakran technikai fejlesztésekkel ellensúlyozzák a negatív hatásokat. A bevezethető ellenőrző rendszerek

manapság már elengedhetetlenek. Ilyen lehet a dolgozók kamerás megfigyelése, őrzéskamerák ellenőrző rendszerek kiépítése stb.

1. ábra. A komplex vagyonvédelem összetevői²

forrás: Utassy Sándor: Komplex villamos rendszerek biztonságtechnikai kérdései doktori (PhD) értekezés, 2009.

A másik komoly veszély a biztonsági őrök tájékozatlanságának kihasználása. A biztonsági szolgálatok alkalmazottai közül kevesen rendelkeznek építőipari jártassággal, gyakran megelőzhető lenne a nagy értékű lopás, ha a biztonsági őr tisztában lenne az egyes eszközök funkciójával, értékével például szállítmányok kiléptetésénél. A biztonsági vezetőnek fontos feladata a személyi állomány szakmai ismereteinek fejlesztése, kiképzése és az ellenőrzések fenntartása a dolgozók körében. Nem kidobott pénz az ablakon az építőipari kivitelezéseken dolgozó vagyonőrök továbbképzése a tűzvédelem és munkavédelem, valamint az építőipari folyamatok terén. Egyre több vagyonvédelmi cégnél fordítanak erre energiát.

Egy évtizeddel ezelőtt még egyszerűen az építkezés területéről adták ki az eszközöket egymásnak a dolgozók. A biztonsági szolgálatok úgy lehetnek eredményesek úgy a megelőzésben, mind a felderítésben, ha külön felkészítést szerveznek az építkezés biztosítási feladatainak ellátására.

A különleges rendészeti intézkedésekhez tartozik, hogy felkészítést kapnak az őrök tűzvédelemből, munkavédelemből a belső kivitelezési biztosítások végrehajtása érdekében. Ezek a kivitelezési biztosítási feladatok speciális szakmai ismereteket igényelnek mivel közvetlenül az építő-ipari gépek (pl. daruk) mellett teljesítenek szolgálatot. Ez különösen fontos abból a szempontból is, hogy azok elemeinek segédeszközeinek beszállítását adminisztrálni és kontrollálni kell. A segédanyagok tartozékait sem olyan könnyű így eltulajdonítani.

A munkaterületen való folyamatos jelenlét egyfajta visszatartó erőt is hordoz magában, ennek ugyan van némi negatív hozadéka, az ott tevékenykedő dolgozók joggal háborodhatnak fel, joggal, hiszen nem börtönben dolgoznak, hanem építkezésen. Ezért ezen a vékony mezsgyén kell lavíroznia a biztonsági szolgálatnak, hogy eredményes munkát tudjon végezni. A magasabb szintű feladat ellátásának igényével arányosan az őrökre fordított időt is növelni kell nem csak a felkészítésük, hanem az ellenőrzés tekintetében is. Folyamatos tanulást kell biztosítani a vagyonőröknek, hogy az újabb technológiával is megismerkedjenek, annak érdekében, hogy munkájuk tartósan jó színvonalat képezzen az őrzésvédelmi feladatok ellátása során.

² A piramis csúcsán álló SK a „saját kockázat” rövidítése

Az objektum védelmének kialakításánál a nagy intenzitású személy és gépjárműforgalom külön veszélyeztető tényező.[5] Különösen jellemző ez az építőipari beruházásokra az alapozásnál, vasbeton-elemek kialakításánál zsaluzatok felépítésénél és bontásánál. Megelőző intézkedéseknek a kivitelezési folyamatok ezen szintjén történő alkalmazása is eredményt hoz a be és kiépítés és a szállítás biztosításánál, mivel a biztonsági szolgálat jelen van a bontási műveleteknél (jegyzőkönyvet vesz fel), a zsaluanyagok összerakásánál, (ahol szintén feljegyzés készül) és végül jelen van a szállítmányok rakodásánál is a szállítási helyszínen. Természetesen a szállítmány kilépéskor is teljes ellenőrzésnek kell alávetni a járművet és rakományát. Gyakran igény mutatkozik a szállítmány teljes biztosítására a célállomásig.

Ez az a folyamat, ami valóságban eredményt hozhat, ami meggátolja az elkövető csoportok szabad mozgását és elvágja a fekete piac utánpótlási vonalait. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy mindig résen kell lenni, az őrköt rendszeresen ellenőrzésnek kell alávetni, valamint a rendészeti folyamatokat szigorúan szakmailag kell kezelni.

A biztonsági szolgálat igen sérülékeny pontja a raktár őrzése a beépítendő anyagok biztosítása, a generál kivitelezés során, valamint azok forgalmának dokumentálása. Az anyagok őrzése nehéz feladat, mert hiszen nem csak a beépítendő anyagokat kell raktározni, hanem az úgynevezett ideiglenesen ledeponált anyagokat is. A raktározandó anyagok kezelése, rendezése, dokumentálása a biztonsági szolgálat feladata, tekintettel arra, hogy a kivitelező vállalatok már nem bíznak meg saját állományukban és egy külsős rendészeti feladatokra specializálódott céget gyorsabban és hatékonyabban felelősségre tudnak vonni, ha káresemény történik.

A feladat csak látszólag egyszerű: anyagok elhelyezése, rendszerezése, ki és be vétele. Az egyedi gyártású, gyakran megregrága anyagok (egyedi burkoló anyagok, lámpatestek, egyéb szerelvények, villanszerelési anyagok, kábelek, rézcsövek, gépészeti berendezések, eszközök stb..) kezelése komoly figyelmet igényel.

A bevételezés és kiadás folyamatát úgy kell megtervezni, hogy több szintű legyen, mert minél több személy vesz részt az ellenőrzésben, annál kisebb a kockázata az anyagok eltulajdonításának.

Ha a raktárt ellenőrző biztonsági szolgálatot (raktáros) rendszeresen változó időpontban ellenőrzik, akkor eléri célját a megbízó azzal, hogy a beépítésre szánt építő ipari anyagok megmaradjanak. A már beépítésre került anyagok esetében pedig a fokozott járőrözéssel lehet megelőzni a szándékos rongálást és a szabotázszt.

A teherforgalom szabályozása is érzékeny területe az élőerős védelemnek Ezt a munkafolyamatot több szakaszra lehet osztani: a szállítmány rakodásának biztosítása, kilépésre jelentkezőnél a szállító okmányok ellenőrzése, mintavételezés alapján, tételes átvizsgálás, valamint a teljes ellenőrzési rendszer dokumentálása.

A kockázat nagy, mert minden ellenőrzött ponton benne van a tévesztés, szándékos elszámolás lehetősége, valamint a csempészés és lopás bűncselekménye. Ezen kockázati tényezők csökkentésére vezették be, hogy az ellenőrző biztonsági szolgálatot egy független kontroller szűrőpróbaszerűen világitja át.

Az építőiparban védelmi rendszerek együttes használata vezet eredményre. Elterjedtek a nagyobb beruházásokon a CCTV, beléptető rendszerek az ellenőrző pontok. A „digitális jegyzőkönyvek” alkalmazása az élőerős ki és beléptetés támogatására hatékonyan alkalmazható. Minden ki és beszállításnál a be vagy kilépésre jelentkező szállítót minden irányból lefényképezik a rakományával és a szállító levelével, melyet számítógépes nyilvántartásban tárolnak

Az objektumok védelme ma már összetett feladat. A védelmi komplexum bármely részelemének hiánya vagy gyengesége kihat a teljes biztonsági rendszer hatékonyságára. Bonyolult biztonsági alrendszereket kell üzemeltetni közös platformon (beléptető rendszer; biztonsági monitoring rendszer stb.). A zavarmentes működés követelményeinek biztosítása

létfontosságú. Az elektronikai és mechanikai rendszerek magas fokú integráltsága mellett továbbra is fontos szerepe van az azokat üzemeltető élőerő felkészültségének valamint a megelőző intézkedéseknek.

Irodalomjegyzék

- [1] Utassy Sándor: Vagyonvédelmi rendszerek tervezése, telepítése Detektor Plusz, 14. évf. 8-9. szám 2007. aug.-szeptember, 18.-20. oldal, ISSN1217 9175
- [2] Utassy Sándor: Vagyonvédelmi rendszerek tervezése, telepítése Detektor Plusz, 14. évf. 8-9. szám 2007. aug.-szeptember, 18.-20. oldal, ISSN1217 9175
- [3] Dr. Lukács György: Új vagyonvédelmi nagykönyv, CEDIT Kft., Budapest, 2002.
- [4] Utassy Sándor: Komplex villamos rendszerek biztonságtechnikai kérdései, Doktori (PhD) értekezés, 2009.
- [5] Kaló J.- Buzás G. - Simon A. - Takács P.: Személy- és vagyonvédelem, Órtanoda Kft., Budapest 2004.